

Disputatio juridica inauguralis ad Legem Corneliam de falsis

<https://hdl.handle.net/1874/343278>

DISSERTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,

O A D V

Legem Corneliam de Falsis.

QUAM

SUB PRÆSIDIO D. O. M.

Ex Auctoritate Magnifici D. Rectoris,

D. JOANNIS GEORGII GRAEVII

Politices, Eloquentiae, & Historiarum Professo-
ris Ordinarii,

NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici consensu, Nobilissimaque
Facultatis JURIDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS

Summisque in UTROQUE JURE Honoribus & Privilegiis
rite ac legitime consequendis,

Publice defendet

J O A N van R O Y E N, Rheno-Traject.

Ad diem 21. Octob. hora locoque solito.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clō lōc xc.

Perillustri & Generoso

V I R O

D. D. H I E R O N Y M O

V A N

B E V E R N I N G H,

Teylingæ Toparchæ, Consulari Gaudano, Præfecto quondam Communis Ærarii Foederatorum Belgarum, Eorumque Ordinum Consilio Adscripto, Universitatis Batavicæ, quæ Lugduni est, Curatori, Decem Legationibus apud Maximos & Potentissimos Orbis Christiani Reges & Principes Magna cum Laude & Fructu Reipubl. Functo. Venerando Cognato suo, Omnique Reverentiæ & Obsequii Genere Colendo, Honorando.

Hoc Exercitum Inaugurale

Ut & se ipsum

Confecrat

J O A N van R O Y E N.

Auctor.

DISSERTATIO JURIDICA

INAUGURALIS

AD

Legem Corneliam de Falsis.

THESIS I.

Um mihi agendum sit de crimine *Falsi*, quod §. 7. *Inst. de publ. Judic. & l. 1. ff. eod.* numeratur inter *Publica Judicia*, ea quotuplicia fuerint, & quare *Publica* sint appellata, non abs re videtur exponendum. Romani duplicia habuere *Judicia* in modo exercendi, vel *Ordinaria*, quæ solito *juris ordine tractabantur*, vel *Extraordinaria*, in quibus *Magistratus ipse sive Prætor cognoscebat & judicabat quasdam causas nullo dato Judice*. Hæc vero *Cognitiones* proprie nuncupantur. Prætor enim ipse non-nunquam quasdam cognoscebat causas, uti patet ex *l. 1. D. de extraord. cognit. & l. 13. §. 1. ff. de minor.* *Ordinaria* circa res ventilatas erant duplicia, alia *Privata*, quæ fuerunt *decreta*, seu *sententia*, de *controversiis privatis* quæ aut *Magistratus ipsi, qui jus dicebant, aut Judices a Magistratibus jus dicentibus dati tulerunt, pro ut jure erat sancitum*. Alia *Publica*, quæ fuerunt *decreta*, quæ de *criminibus*, quæstione aliquo *judicium exercente, judices ab eo dati fecerunt, pro ut leges de singulis criminibus cognoscendis lata jussissent*: hæc autem *Judicia* tantum sunt *publica*, quæ ex *legibus publicorum judiciorum* veniunt, *l. 1. ff. de publ. judic. l. 3. §. ult. ff. de prævaric.* Dicta *Publica* quasi *Populica*, quia *criminis publici Executio cuiusvis ex populo plerumque datur* §. 1. *Inst. de publ. jud. l. 43. §. 10. π. de rit. nupt.* Per *Executionem* intelligunt *Accusationem* omnes fere *Doctores*, *Ant. Matth. de crim. de publ. judic. cap. 1. n. 1.*, dissentit *Goveanus 1. var. lect. 27.*, qui timens ne hæc notatio popularibus quoque actionibus conveniat, intelligit *Cognitionem*, *Publica* dicta existimans, quod olim *populi cognitio* esset, qui *Lege lata, quæstiones & quæstionum judices constituebat l. 2. §. 23. ff. de O. Fur.* Male nostro *judicio*, nam non videtur in hac nominis finitione ad *stantem*

potius Rempubl. quam seculi sui usum respexisse Imperator. Cæterum frustra timuit Goveanus, ne populares actiones cum judiciis publicis per superiorem interpretationem confundantur: cum aliud sit actio, aliud accusatio. Publica autem judicia non per actiones sed per accusationes ordinantur *pr. Inst. de publ. judic.* Et in his alius reorum habitus, alii iudices, alia cognitionis forma: graviore denique sententiæ quam in forensibus actionibus. Additur recte *plerumque*, quia sunt quædam crimina publica quorum accusatio non cuivis ex populo patet, ut *adulterium*, & *erimen suppositi partus* l. 30. *Cod. ad Leg. Jul. de adulter.* l. 30. §. 1. *ff. de Leg. Corn. de Fals. Wissenb. disput. ad tit. de publ. jud. num. 1.* At objici potest, quomodo hæc judicia queunt esse publica, si jus accusandi populum non sit? Respond. Sunt publica, quantum ad Legem, pœnam, & reliquum iudicii ordinem atque exitum: non publica, quantum ad accusandi facultatem. *Ant. Math. num. 3. eod.* Denique ideo publica quoque appellata sunt, quod *adversus Remp. sunt commissa*, vel *qua Pop. Rom. perinde habuit, atque si contra Remp. essent commissa* C. Sigon. *de judic. lib. 2. cap. 2.* tendunt enim judicia publica ad totius Reipubl. salutem, & omnium hominum emendationem l. 20. *D. de pœn.* ut exemplo edito cæteri deterreantur l. 6. §. 1. *in fin. ff. de custod. & exhib. reor.* l. 8. §. 3. *Cod. de heret. & Manich.* l. 1. *Cod. ad L. Jul. repetund.* A. Gell. *lib. 6. cap. 14. P. Voet comm. ad tit. Inst. de publ. jud.* Dividuntur judicia publica in *Capitalia & Non capitalia* §. 2. *Inst. de publ. jud. l. 2. D. eod.* *Capitalia* non semper dicuntur, quæ ultimo supplicio afficiunt homines, sed & illa quæ iis aquam & ignem interdunt, vel eos deportant, vel in metallum damnant l. 28. *ff. de pœn. d. §. 2. Inst. de publ. jud.* interdum tamen id nostri solum Capitale appellant, cujus non alia pœna quam mors est l. 4. *ff. de pœn. l. 18. Cod. de transact.* Ultimum autem supplicium esse mortem solam interpretamur l. 21. *ff. de pœn. Vinn. comm. ad §. 2. Inst. de publ. jud.* *Non capitalia*, ex quibus pecuniaria multa, aut in corpus quædam coercitio pœna est d. l. 2. *π. de publ. jud. l. 6. §. fin. ff. de pœn. Damhoud. prax. rer. crim. cap. 1. num. 10.*

I I.

His cognitis pergamus ad Prætores, qui publicum iudicium exercuerunt: hi nomen Quæstorum sortiti sunt a *quæstione*, quo vocabulo iudicia hæc nuncupabantur. Antiquis temporibus de his criminibus cognoscendi penes Reges erat potestas, uti referunt *Dionysius lib. 2. qui Romulum Regem delicta maxima cognovisse, minora senatoribus permisisse*, affirmat. & *Livius lib. 1. cap. 49. qui cum Superbum Regem scribat, ut metum populo*

pulo incuteret, *Cognitiones capitalium rerum sine consiliis per se solum exercuisse, propterque eam causam occidere, in exilium agere, bonis multare potuisse, faris clare, quid ceteri superiores Reges servarint, ostendit. Ejectis Regibus Consulatum officium esse cepit, quia in Regum locum successerunt. Brutus enim Consul de conjuratis causa cognita supplicium sumpsit, teste Liv. lib. 2. cap. 5. Verum id jus Lege Valeria, a P. Val. Poplicola A. U. C. 245 lata, est imminutum, cautumque in posterum ne Consul de Capite Civis Rom. injussu populi quæreret; at ii tantum, quibus a populo quæstiones publicas exercendi data esset potestas, qui ex eo Quæstiones parricidii sunt vocati l. 2. §. 23. D. de O. Fur., unde Festus, Quæstiones parricidii vocatos, ait, quos solebant creare causa rerum capitalium. Horum autem apud eundem Liv. sæpius memoria celebratur, ut Cossio & Medulino Coss. anno 340. item anno 349. & anno 566. Atque hoc modo usque ad annum 604. quæstiones publicæ exercitæ sunt, ut quotiescunque res desideraret, aut Consules, aut Dictator, aut Prætor SConsulto, aut Lege quærerere juberetur. Anno autem ipso U. C. 604. perpetuæ quæstiones esse, ac proprium Quæsitorem habere cœperunt, illud testatur Cicero in Bruto his verbis: *Carbone forum tenente plura judicia fieri cœperunt, nam & quæstiones perpetuæ hoc adolescente constitutæ sunt, quæ nulla ante fuerant.* At quæstio perpetua facta intelligitur, cum in singulos annos Prætori mandatur hisce quidem verbis: *De ea re Prætoris quæstio esto, vel Prætor, qui ex hac Lege quæret facito ut, &c. vid. Doctiss. Car. Sigon. lib. 2. cap. 4. de judiciis & Ros. antiq. Rom. lib. 9. cap. 18.* Quamvis autem post annum 604. Prætores primum quatuor, dein sex perpetui singularum quæstionum sunt constituti, ut eas quotannis sortirentur: non tamen omnia publica judicia ab ordinariis illis quæstoribus facta sunt, verum extra ordinem multæ quæstiones aut SConsulto, aut Plebescito, ut ante, vel Consulibus, aut aliis Magistratibus aut etiam privatis hominibus mandatæ sunt: *sive quia nulla dum de illis constituendis lex erat lata. Sive quod lata erat quidem, sed pro rei atrocitate extra ordinem quarendum esse videbatur.* Exempla extant apud Sigon. lib. 2. cap. 4. de judiciis. Hi quæstiones in foro atque tribunali, & in sella curuli sedentes, judice quæstionis aliquo operam fidemque navante, gladioposito judicium exercebant, cum selectis iudicibus, sedentibus in suis subsellis, scribis vero, accensis, præconibus, lictoribus, aliisque apparitoribus assistentibus, unde Cicero in orat. pro Cluentio, *Quid sibi illi scriba, quid lictores, quid ceteri, quos apparere huic quæstioni video, volunt? & in Bruto. Volo hoc Oratori contingat, ut cum auditum sit, eum esse dicturum.**

locus in subselliis occupetur, compleatur tribunal, gratiosi scribæ sint in dando & cedendo loco. Gladius autem, de quo mentio est facta, in signe fuit magistratus, publicum judicium exercentis, uti hasta Prætoris Urbani, privatum judicium exercentis. *Quæstio* vero eversa Republ. *merum imperium* est appellata. Sunt enim tria Magistratum imperia celebrata, *merum, non merum, & mixtum*. Hoc vero pertinet ad Jurisdictionis materiam, quam examinare non est in animo, propterea hæc de *judiciis publicis* dixisse sufficiat, nunc ad rem ipsam.

I I I.

Quicquid non est verum, potest dici falsum, quamvis non procedat ex dolo alicujus vel fraude l. 13. §. 3. *D. de reb. dubiis*, quo nomine quodvis venit mendacium, quod tamen in crimen falsi non incidit. Proprie autem Falsum dicitur, quod *Lege Cornelia de Falsis* coercetur, illud vulgo appellant *fraudentam veritatis imitationem*: rectius tamen definitur hoc loco Falsum *dolosa veritatis immutatio*, in alterius præjudicium facta, *Ant. Matth. de crim. ad l. Corn. de Fals. cap. 1. num. 1. Mynsing. in §. 7. Inst. de publ. judic. ubi & Joh. Schneidwin. num. 2. Ant. Perez. præl. in Cod. ad h. t. num. 2.*

I V.

Ex eo sequitur tria conjunctim requiri ad hoc ut falsi crimen committatur, tale nimirum quod *Lege Cornelia de Falsis* coercetur. Primum est *Dolus malus*, qui nisi accedat, etiamsi quis errore verum non dicat, in peenam Falsi non cadit l. 20. *Cod. h. t.* Alterum est *veritatis immutatio*: nec enim Falsum statim committitur, si dolus fuerit adhibitus, nisi etiam veritas mutetur & pervertatur l. 23. ff. *ad Leg. Corn. de Fals.* Tertium Falsi requisitum est, ut fiat animo *damnum alicui afferendi*: etsi id nondum illatum sit. l. 8. *C. ad l. Corn. de Fals.* Falsitas enim non nocibilis, ex lege *Corn. de Falsis* punienda non est, uti pluribus probant *Natta lib. 3. conf. 588. Paul. de Castro lib. 1. conf. 130.* Eaque communis Doctorum est opinio, *Prosp. Farin. part. 6. oper. crim. quest. 150. n. 291. Agid. Boss. in tit. de fals. n. 90. in fin. Jodoc. Damboud. in prax. rer. crim. cap. 124. num. 10. Jul. Clarus lib. 3. sentent. §. Falsum num. 36. Joh. Voet. in comp. jur. ad h. t. num. 2. Perez. in præl. in Cod. ad h. t. num. 2. J. Brunnem. comm. in D. ad l. 2. h. t. num. 2.* His alii addunt *Notationem Legis expressam*, ut scilicet nemo ob factum aliquod incidat in crimen Falsi, nisi quem *Lex Cornelia & Sæctum Libonianum* aliæque *Constitutiones ac Responsa Jurorum*, quæ eam legem interpretantur, diserte notant, *Wesemb. in parat. ff. ad*

ff. ad leg. Corn. de Fals. num. 2. Schneidwin. in §. 7. Inst. de publ. jud. num. 2. Bartol. in l. 23. D. h. t. Sed nusquam expressa *Legis Cornelia* notatio requiritur, variisque modis Falsi committi posse puto, quamvis *Legis* determinatio desit: sufficit autem generalis notatio *Legis Cornelia*, quæ omnem dolosam veritatis immutationem in præjudicium alterius factam puniri jubet. *arg. l. 1. & 23. ff. ad leg. Corn. de fals.* hinc nempe post *Legem Cornelianam* tot Constitutiones & *SCta* de Falso sunt prodita, totque varii casus in multis legibus expressi & decisi *tot. tit. D. & Cod. ad leg. Corn. de Fals.* ut de reliquis non expressis ex ratione ejusdem causæ facilius judicium ferri, eique ad crimen Falsi applicari possint. Ut ita verissimum sit, casus omnes *Lege Cornelia de Falsis* verbis expressis notatos non esse, qui tamen ex eadem *Lege* puniendi ac coercendi proponuntur. Certe, inquit egregie Celeberrimæ Franequeræ Professor Perizonius, in dissertatione de *Lege Voconia*, multis sepe legibus vel derogabatur postea, vel subrogabatur, vel obrogabatur, neque tamen illa in suis reliquiis continuo pristinum perdebant nomen. Ubi porro ostendit *Voconiam* dici *Legem* apud *Plinium*, quæ non erat sic *Voconia*, ut à *Voconio* erat profecta, sed tamen *Voconia*, quia ex *Voconia* præcipue oriunda. Sic & *Papiam Poppæam* nomen suum retinuisse, licet variis modis esset emendata, observat ex *Sueton. in Claud. cap. 23. & Justiniano in l. 27. Cod. de Nupt. & aliunde.* Idem fere de nostra *Lege Cornelia* dicendum, nomen remansisse, etiam postquam aliæ falsi species ei erant additæ.

V.

Cum jam sæpius mentio facta sit de *Lege Cornelia*, & de *SCto Liboniano*, non abs re erit auctores inquirere. *Legem Cornelianam* tulit *L. Corn. Sylla Dictator l. 2. §. 23. D. de O. f. ipso & Qu. Cæcilio Metello Coss. A. U. C. 673. Ros. antiq. Rom. lib. 8. cap. 26. Job. Schneidwin. in §. 7. Inst. de publ. jud. n. 5. Wesemb. in parat. ff. ad h. t. n. 2. in fin., P. Voet comm. in §. 7. Inst. de publ. jud. Franc. Duaren. ad h. t. Jac. Menoch. de arbit. judic. lib. 2. cas. 306. num. 5.* At *Senatus Consultum Libonianum* latum est *A. U. C. 880. M. Anno Libone Consule sub Adriano; SCtum Claudianum* vero, quod pro *Liboniano* sæpe sumitur, ut testatur *Glossa in D.*, provenit *A. U. C. 768. Lucio Scribonio Consule sub Claudio Tiberio, teste Gothofr., quem vide in principio ff. t. h. & Wesemb. in parat. eod. n. 5. in fin. Ant. Matth. in tract. de crim. ad h. t. cap. 1. n. 4. censet SCtum Libonianum Tiberio auctore factum, & Claudianum ex edicto Claudii profectum.*

VI.

Regulariter in crimine Falsi poena est deportatio, & omnium bonorum publicatio, & hoc in homine libero, in servo vero est mortis poena l. 1. §. ult. ff. h. t. §. 7. *Inst. de publ. judic.* at publicationis bonorum poena correctae est per *Novell. 134. cap. 13.* ex qua desumpta *Auth. Bona damnatorum Cod. de bon. proscriptor. Schneidwin. in §. 7. Inst. de publ. jud. num. 10. ubi & Mynsig. num. 13. Wesemb. parat. ad h. t. num. 12. Ant. Perez. praect. in Cod. ad h. t. n. 18. Wissenb. disput. in h. t. n. 9. & 10.* potest etiam poena Falsi pro qualitate admissi extendi ad manus amputationem d. *Nov. 134. cap. 13. Nov. 17. cap. 8. in pr. nec non ad extremum supplicium l. 22. Cod. h. t. l. 1. & 2. Cod. de Fals. monet. vel ad relegationem, etiam temporalem l. 13. §. 1. l. 21. & l. 32. §. 1. ff. h. t. Ant. Matth. de crim. ad h. t. cap. 2.* quandoque vel in totum aufertur ut impuberibus l. 22. D. h. t. Ex Lege Mosaica puniebantur testes Falsi ea poena qua puniendus erat is, contra quem dicebatur testimonium *Deut. cap. 19. vers. 19. Omnino facietis ei, quemadmodum molitus erat fratri tuo facere.* Apud Romanos, ante tempora L. Corn. Syllæ Dictatoris, qui Falsum testimonium dixisset, e saxo Tarpejo dejiciebatur, ut memoriae prodiderunt *A. Gell. lib. 20. noct. att. cap. 1. & Alex. ab Alex. lib. 6. Genial. dier. cap. 10.* Moribus poena Falsi criminis videtur arbitraria, & sic quandoque major, quandoque minor, juxta diversitatem casuum *Ant. Matth. de crim. ad h. t. cap. ult. n. 3. Menoch. arbit. judic. lib. 2. cas. 306. Mynsig. ad §. 7. Inst. de publ. judic. num. 14. & 15. B. Carpzov. prax. crim. p. 2. q. 93. num. 20. & seqq. F. Brunnem. ad l. 1. ff. h. t. Groenew. de Leg. abrog. ad §. 7. Inst. de publ. jud.*

VII.

Species Falsi sunt variae, quas *Jod. Damhoud. in prax. rer. crim. cap. 121. num. 3.* quinque modis committi posse existimat, *Consensu, Verbis, Abusu, Scriptis, & Silentio.* *Perez. vero in pral. in Cod. ad h. t. n. 2.* quatuor modis, *Consensu, Dissimulatione, Verbis, aut Scripto.* *Practicus Papiensis, in forma libelli ad rescindendam sententiam, in Gloss., in verbo procuravit, num. 4. Azo in summa Cod. ad Leg. Corn. de Fals. etiam quatuor modis: Scripto, Dicto, Facto, & Usu.* vid. *Menoch. de arbitr. jud. lib. 2. cas. 316. n. 1. Carpzov. in prax. crim. p. 2. q. 93. n. 26.* quoque quatuor modis, *in Persona, vel Verbis, vel Scripto, vel Abusu.* *Job. Voet in comp. jur. ad h. t. n. 2.* etiam quatuor modis: *Dicto, vel Reticentia, vel Scriptura, vel Facto.* At *Anton. Matth. in tract. de crim. ad h. t. cap. 1. num. 1.* ad duo summa capita omnes fere species referri posse putat: nempe ad *Falsum testa-*

testamentarium & numarium, ex quibus, teste Cicerone in 3. *Verr.*, *Lex Cornelia* in initio constitit. *Testamentarium* est, quod præcipue ad testamenta pertinet, quamvis alia quoque capita complectatur, tam quæ ipsa lege expressa, quam quæ Senatus-Consultis & constitutionibus Principum Legi addita sunt. Unde orta illa distinctio in *Falsum & quasi Falsum*. *Falsum*, quod ipsa Lege Cornelia vindicatur. *Quasi Falsum*, quod ex Constitutionibus aut SConsultis ad Legem Corneliam testamentariam [sic enim sæpius nominatur *l. 1. ff. de publ. judic. §. 7. Inst. eod. l. 6. §. 1. D. de extraord. crimin.*] redigitur *l. 1. §. ult. l. 16. §. 1. & 2. ff. h. t. Cujac. in Ful. Paul. recept. sentent. interpr. lib. 5. ad h. t. Duaren. in h. t. F. Brunæm. comm. in l. 1. D. h. t. n. 2. F. Voet comp. jur. eod. n. 1.* Nos cuncta promiscue referemus.

V I I I.

Committitur *Falsum in Testamentis*, ut si quis vivi testamentum aperuerit, vel resignaverit *l. 1. §. 5. l. 2. ff. h. t.*, is, si humilior, plerumque in metallum damnatur, si honestior, in insulam deportatur *l. 38. §. 7. D. de pœn.*, qui testamentum amovit, celavit, eripuit, delevit, interlevit, subjecit *d. l. 2. D. h. t. l. 14. Cod. eod. §. 7. Inst. de publ. jud. Perez. præl. in Cod. ad h. t. num. 5. Ant. Matth. de crim. ad h. t. cap. 1. n. 2.* qui testamentum alicujus surripuit *l. 16. D. h. t.* qui cum alterius testamentum vel Codicillos scriberet, sibi Legatum sua manu scripsit *l. 15. ff. h. t.* nec obst. *l. ult. ff. de his quæ pro non script.* qui tabulas testamenti, quibus servo data erat libertas, suppressit *l. 7. n. h. t.* qui codicillos ante testamentum factos, in quibus legatum ei adscriptum erat, confirmavit *l. 22. §. 6. ff. h. t.* qui scripsit vel signavit falsum testamentum *l. 2. ff. eod. non obst. §. 5. F. de test. ordin. qui sibi legatum fideicommissumve adscripsit l. 1. §. 7. ff. h. t. Ant. Matth. d. l. n. 4. & Perez. præl. in Cod. ad tit. de his qui sibi adscrib. in testam. num. 1.* Si hæres institutus exheredationem nominatim filii vel aliarum personarum adscripsit *l. 6. §. 1. D. h. t.* Similiter & is tenetur, qui libertatem manu sua ademittit servi testatoris *§. 2. eod.* qui se filio testatoris in testamento tutorem constituit *l. 18. §. 1. ff. h. t.* Si maritus in testamento Uxoris sua manu sibi legata adscripsit *l. 4. Cod. de his qui sibi adscrib. in testam. ibique Perez. præl. n. 2. Adversus hosce falsarios tempore Neronis Claudii primum repertum, scribit Sueton. in vit. Ner. cap. 17., ne tabule nisi pertusa, ac ter lino per foramina irajecto, obsignarentur. Cantum ut in testamentis primæ duæ cera, testatorum modo nomine inscripto, vacue signaturis ostenderentur: ac ne quis alieni testamenti scriptor legatum sibi adscriberet l. 3. Cod. de his q. sibi adscrib. in testam. nisi sua manu testator adscripserit*

psert *l. 2. Cod. eod.* Pœna a Constantino constituta est deportatio, vel si criminis sit magnitudo, supplicium capitale *l. 22. Cod. h. t.* Jure Saxo- nico successit in hujus pœnæ locum fustigatio *Pet. Greg. Tholosani synt. jur. univ. lib. 36. cap. 5. num. 2.* Cessat non-nunquam hæc pœna, nimi- rum si dolus non adsit *l. 20. Cod. h. t.* Si Servus imperante Domino sibi libertatem sua manu adscripserit *l. 6. Cod. de his q. sibi adscrib. in testam.* Pœnam etiam Senatus remisit ei qui legata a se testamento data, codicillis manu sua scriptis ademerat *l. 5. n. h. t.* Si Uxori legatum in alieno testa- mento sine dolo maritus scripserit *l. 18. ff. h. t. ad quam latius Deckber 2. dissert. 3. c. 20. juncta l. 11. §. 1. ff. eod.* Remittitur etiam mulieri propter juris ignorantiam *l. 15. §. 4. 5. ff. h. t.* Si plura, vid. *Perez. prel. in Cod. ad tit. de his. q. sibi adscrib. in testam. num. 3. & seqq. Ant. Matth. de crimin. ad h. t. cap. 1. num. 4. vers. sed cessat pœna. J. Brunnem. ad l. 14. ff. h. t. n. 4.*

I X.

In instrumentis falsum perpetratur, si quis instrumenta alterius apud se deposita prodiderit l. 1. §. 6. n. h. t., nec repugnat lex. 8. ff. de extr. crim. prout conditio personæ est, aut in metallum damnatur, aut in insulam deportatur l. 38. §. 9. ff. de pœn., si quis quid aliud, quam in testamento sciens dolo malo falsum signaverit, signarive curaverit l. 9. §. 3. ff. h. t. Si quis alienum chirographum imitetur, aut libellum, aut rationes inter- cidat, vel describat *l. 23. D. eod.* porro qui falsas nomine Prætoris reddit literas *l. 25. ff. eod.* vel qui per acta Præsidi obrepit *l. 29. ibid. Ant. Matth. d. l. n. 5. Wesemb. parat. in ff. ad h. t. num. 7.* Qui falso nititur instru- mento, licet regulariter nemo præsumatur malus *l. 51. ff. pro soc.,* præsumitur Falsi auctor, vel particeps criminis reus efficitur, nisi suam innocentiam probet, exhibendo eum a quo instrumentum accepit, & declarando se ab ejus usu abstinere velle *l. 8. Cod. h. t. vid. Perez. prel. in Cod. ad h. t. num. 3. & Brunem. ad. d. l. 8.* Hujus criminis variæ hodie sunt pœnæ; in Gal- lia solent falsarii isti catamidiari, & post fustigationem stigmatè Lilli in fron- te inuri, & exilio vel deportatione affici, addita confiscatione omnium bonorum. Pœna quoque hæc in Clericis observanda, præcedente tamen inuisionem degradatione ex rescripto Urbani Papæ *in cap. ad audientiam c. 3. de crim. fals. lib. 5. Decret. tit. 20.* In Hispania statutum est, quod fal- sans epistolam, privilegium, vel Bullam Papæ, quive efficit ut alius faciat, debeat mori. *P. G. Tholos. synt. j. n. lib. 36. c. 5. n. 7. & seqq.* In Saxonia pœna est carceris, relegationis, vel fustigationis pro qualitate admitti. vid. *Carpz. prax. crim. p. 2. q. 93. n. 63.*

X.

Pœna etiam *Legis Corneliae* locum habet in *falsis testimoniis*, ut si quis ob instruendam advocacionem, testimoniave pecuniam acceperit, pactulve fuerit, societatemve coierit ad obligationem innocentium *l. 1. §. 1. l. 9. §. pen. D. h. t.* Si iudex Principum constitutiones neglexerit, *l. 1. §. 3. ff. h. t.* Si quis iudicem corruperit *l. 21. ibid.* Si quis delatorem summisit in causa pecuniaria *l. 9. §. ult. ff. h. t.* Si quis falsum testimonium dixerit contra signum suum *l. 27. §. 1. D. h. t. contra signum suum*, nihil aliud est, quam contra tabulas seu scriptum testimonium, quod signo suo confirmaverat. hic late *Ant. Matth. de crim. cap. 1. num. 9. & seqq. Mat. Wesemb. par. ad h. t. num. 3. & seqq.* Lyciorum lege venditur is, qui falsum testimonium dixit, simulque ejus patrimonium publicatur. *Heracl. in polit.* Apud Indos, *Strabone teste*, falsus testis extremis decurtatur. Constitutione Francisci primi Galliarum Regis, furca & laqueo suspenditur, quacunque in re falsus invenitur *Thol. f. j. u. l. 36. c. 4. n. 8.* cui convenit Caroli V. Edictum 3. Cal. Febr. 1545. Porro Clericus qui falsum testimonium dixit in causa capitali, a sacro ordine rejicitur, & legitimis pœnis plectitur *Nov. 123. cap. 20. Jure Canonico*, qui falsa diplomata summi Pontificis aut Regis concinnavit, aut sciens prudensque protulerit, si laicus sit, arcetur a communione Fidelium, Clericus deponitur & sacro ordine exutus, iudicis sæcularis potestati committitur puniendus, secundum legitimas sanctiones, eaque pœna, quam merentur laici falsum committentes in litteris Principis, *c. 3. & 7. ext. h. t. vid. Perez. prel. in Cod. ad h. t. n. 19.*

X I.

Hoc crimen etiam committitur in *Contractibus*, ut si quis rem eandem duobus in solidum diversis contractibus vendiderit *l. 21. π. h. t. Damboud. prax. rer. crim. cap. 122. non obstante l. 15. Cod. de rei vindic. & l. 4. Cod. de act. empt. & l. 3. §. 1. ff. stellion.* Sic etiam in *mensura & pondere*, ut si quis mensuras publice probatas corruperit, falsaverit *l. 32. §. 1. ff. h. t.* Ejus pœna est ut quanti ea res erit, duplo condemnetur: & ex decreto Adriani in insulam relegatio *l. 6. §. 2. D. de extraord. crimin.* Præterea ad *Ædiles Cereales* [a C. Cæsare A. U. C. 709. creatos teste *Cantelio de Rep. Romar.*] pertinere falsas & iniquas mensuras frangere docet *Ulpianus in l. 13. §. 8. D. locat. Ant. Matth. de crim. ad h. t. cap. 1. n. 15. Damboud. prax. rer. crim. cap. 125. Menoch. arbitr. jud. cas. 317. Carpz. pr. crim. p. 2. q. 93. n. 78. Tholos. f. j. u. l. 36. c. 1. n. 8. & seqq. Wynsing. in §. 7. Inst. de publ. jud. n. 8.* Secundum jura Canonica punitur inedia & jejunio, spatio triginta dierum in pane & aqua *cap. ut mensura ext. de empt. & vend.* Ex consuetudine

pœna est arbitraria, ratione delicti *Carpz. d. l. n. 80. Damhoud. d. l. n. 6. Wesemb. par. b. t. n. 9. Brunnem. comm. ad l. pen. ff. b. t.*

X I I.

Porro *Lex Cornelia* locum habet, quando quis nomen suum mutat dolo malo: alias enim unicuique hoc liberum est *l. 1. Cod. de mutat. nomen.* Siquidem nomina sunt indita ad placitum, quibus unus ab altero dignosci facile possit *l. 10. Cod. de ingen. & manumiss.* Hinc etiam observamus apud Græcos & Romanos hoc maxime in usu fuisse positum, ut & ingenui ipsi homines pro voluntate nomen mutarent. Ita apud Græcos Plato, teste *Diog. Laertio in ejus vita*, ex avi nomine Aristoteles est vocatus: sic Theophrasto nomen Tyrtamo fuit: ita Homerus antequam factus esset cæcus, & duce non indigeret, Melesigenes appellabatur. Sic apud Romanos deferebantur Imperatoribus creatis antiquitus & nomina & cognomina nova. *Aulus Vitellius Imperator cognomen Germanici delatum cupide recepit, Augusti distulit, Caesaris in perpetuum recusavit. Suet. in Vitell. cap. 8. in fin.* M. Tullius Ciceronis nomen assumpsit: quod clare ostendit in ejus vita *Plutarchus*; cum primas dignitates Reipubl. cœpisset attingere. Sic Julianus, ut voluptuosis militibus satisfaceret, cognomen Commodi accepit, ut auctor *Herodianus lib. 2.* Ita D. Octavius Augustus heredes instituit *Tiberium ex parte dimidia, & sextante, Liviam ex parte tertia, quos & nomen suum ferre jussit. Sueton. in vita Aug. cap. 102.* Dolo malo nomen mutari videretur duobus præcipue modis. Primo, Cum quis persona dissimulata se alium esse mentitur, quod ob maximam similitudinem, quæ inter duos nonnunquam reperitur, non semel usu venit. Exempla varia extant apud *Val. Maximum lib. 9. cap. 15.* & apud *Menoch. de arbitr. jud. lib. 2. cas. 318. n. 28. & seqq.* Et in Plauto, in faciem versus *Amphitruonis Juppiter*: Secundo, si mutet nomen suum in alterius fraudem *l. 13. D. b. t.* veluti si cum alio contrahens vocet se alio nomine, vel cognomine, quam revera vocetur, ne postea contraxisse dicatur, & ex instrumento obligatorio conventus excipere possit, se non esse eum, qui in instrumento dicitur promississe, Sic qui se nobilem aut militem profitetur dolo malo *l. 27. §. 2. ff. b. t. Perez. præl. in Cod. ad tit. de mutat. nomin. ibique Brunnem. comm. Wesemb. par. in ff. b. t. n. 8. Ant. Matth. de crim. eod. cap. 1. num. 17. Damhoud. prax. r. crim. cap. 125. n. 10. Tholos. f. j. n. l. 36. o. 4. Cujac. in Ful. Pauli recept. sent. interpr. lib. 5. b. t. circa fin. Carpz. ov. pr. crim. p. 2. q. 93. n. 33. & seqq. Egid. Boss. in tit. de mutat. nomin.*

X I I I.

Sequitur ut dicamus de illa Falsi specie, quæ naturæ fit per partus suppositionem

fictionem *l. 19. §. 1. & l. 30. §. 1. D. & l. 10. Cod. h. t.* ex qua multa mala sequuntur, nam ordinum dignitas familiarumque confunditur, ut merito Antoninus Imp. in *l. 1. Cod. h. t.* poenam decernat capitalem in mulierem convictam partus suppositi. *Corn. Tacitus 3. Annal. cap. 22.* Lepidæ ex Æmiliorum familia delatæ, quod divortio factò partum simulasset, ex P. Quirinio Marito divite atque orbo, aqua & igni refert interdictum. De hac arte supponendi partus & deceptione maritorum per suppositionem aliorum infantum meminit *Aristophanes in Cerealia celebrantibus: Alteram novi*, ait, *qua dicebat dolores partus habere per decem dies, donec emit infantem. Maritus autem obibat urbem, medicamenta celera in parium emens: intulit autem anus in olla infantem, ne clamaret, cerula obturatum.* *Perez. prel. in Cod. h. t. num. 21. & seqq. Brunnem. ad l. 1. Cod. h. t. Carpz. pr. crim. p. 2. q. 93. n. 27. Damhoud. prax. rer. crim. cap. 125. num. 22.* Superest ut de falso numario agamus.

X I V.

Vetustissimis temporibus cum non esset monetæ usus, neque aliud merx, aliud pretium vocaretur, unusquisque secundum necessitatem rerum ac temporum utilibus inutilia permutabat, ut inquit Paulus in *l. 1. ff. de contrah. empt.* Sed quia nec semper nec facile concurrebat, ut cum tu haberes, quod ego desiderarem, invicem haberem quod tu accipere velles, electa est materia, cujus publica ac perpetua æstimatio difficultatibus permutationum æqualitate quantitatis subveniret, ut idem *Jctus* ait. Ex his patet numos urgentibus commerciis hominum ex ipsa natura esse introductos. Usus vero numorum antiquissimus fuit, nam refert sacra Historia *Genes. cap. 23.* Abrahamum mercatum fuisse sepulcrum, & appendisse pecuniam probæ monetæ. *Hieron. Gigas in tract. de crim. les. majest. quest. 62.* narrat primam monetam, quæ fuit fabricata in mundo, factam fuisse per Thares patrem Abrahæ, qui fuit optimus artifex, eam autem fabricasse ad petitionem Regis Nini. *Ælianus lib. 12. Variar. histor. cap. 10.* exponit Æginenses primum inter universos Græcos numisma percussisse. Cum constet pecuniæ signatæ materia plerumque vel ex ære, vel argento, vel auro, tamen præcis temporibus numos ex coriis bubulis factos fuisse scribit *Alex. ab Alex. Genial. dier. lib. 4. cap. 15.* & veteres usos etiam esse ligneis asperis & quadratis numis testatur *Lazius comment. suo de Rep. Rom. lib. 3. cap. 3.* De Britannis scribit *Jul. Cesar comm. de bello Gallico lib. 5.* quod numo ferreo uterentur, & annulis ferreis ad certum pondus examinatis: pro numo. Romani ante Regem Servium Tullium usi sunt ære tantum, eoque rudi, non signato, ac is Rex primus signavit æs pecudum

nota, indeque pecunia appellata est auctore Plinio lib. 18. cap. 3. lib. 33. cap. 3. atque hinc est quod per æs numorum omne genus, siue aurcorum siue argenteorum significetur l. 159. D. de V. Sign. l. 5. §. 18. ff. de tribur. act. Signatum vero est argentum apud Romanos A. U. C. 484. Q. Ogulnio Gallo & C. Fabio Pictore Coss. quinque annis ante bellum Punicum. vid. Car. Sigon. comm. in fast. & triumph. Rom. De aureo numo a Plinio d. cap. 3. memoria proditum est, quod percussus sit sexagesimo secundo anno post argenteum, idque probat Covarruv. in tract. de numism. collat. cap. 3. n. 1. Plumbei & Stannei numi omnino fuerunt reprobati l. 9. §. 2. ff. h. t. Ita & ærofa pecunia, quæ plurimum æris admixtum habet, damnatur l. 102. D. de solution. Ferunt Dionysium Siculum Tyrannum suos aliquando Syracusanos coëgisse Stanneis numis ut Gothofr. ad l. 1. Cod. de vet. numism. potest. n. 21. Statuit Tacitus Imperator, ut si quis argento publice privatimque æs miscuisset, si quis auro argentum, si quis æri plumbum, capitale esset cum bonorum proscriptione, ut scribit Flav. Vopiscus in Tacito. Sane cum maxime necessarius sit monetæ usus, nec Respubl. commode sine ea consistere possit, merito boni Legum latores putarunt rei numariæ curam habendam, & depravationi ejus sedulo occurrendum esse, placuitque ut jus monetæ proprium esset Principis l. 2. Cod. de Fals. monet. Inter Regalia namque hoc jus cudendi monetam censetur lib. 2. Feud. tit. 56. De Carolo Magno memoriæ proditum est, quod adeo jus monetæ pro Regali habuerit, tantique hoc fecerit, ut alibi quam in ipso Palatio cudi monetam noluerit. Romæ etiam in æde Junonis Monetæ monetæ percutiebatur, cui præfecti erant Triumviri monetæ æris, auri argentique flatores l. 2. §. 30. ff. de O. Fur. Pompon. Lat. de Magistratib.

X V.

Circa monetam Romani varias condidere Leges, quibus delicta circa eam perpetrata coercerentur: inter illas Lex Cornelia præcipuas partes quidem obtinet, quæ Numaria vocatur a Cicerone in 3. Verr. Tenetur vero, hac Lege qui monetam adulterinam flavit l. 9. D. h. t. qui numos plumbeos, stagnæos emit, vendit dolo malo §. 2. d. l. qui monetam rafit, tinxit, finxit l. 8. ff. eod. qui numos probos lavat, conflatur, aut vultu Principum signatos reprobatur Paul. 5. sent. 25. l. 1. Cod. de vet. numism. potest. Qui probos quidem cudit, sed privatim, non in publica officina, Lex Cornelia tenetur: nec excusatur quamvis rescriptum impetraverit, ut sibi privatim liceret numos cudere, in moneta enim, id est, officinis publicis tantum cudi debent l. 1. 2. 3. Cod. de Fals. mon. Ant. Matth. de crim. cap. 4. n. 1. ad h. t. Cum itaque hujus criminis rei maximum inferant Respubl. detrimentum

mentum, & simul Principis dant Majestatem l. 2. *Cod. de Fals. mon.* gravissima pœna plectuntur. Homines liberi ad bestias dantur, servi ultimo supplicio afficiuntur l. 8. *D. h. t.* Domus & fundus ubi adulteratio numorum facta probatur, addicuntur fisco l. 1. *Cod. de Fals. mon.* Falsarii vivi aliquando flammis subjiciuntur l. 2. *Cod. eod.* non-nunquam modo major, modo minor, pro admissi qualitate, delinquentibus infligitur pœna l. 27. §. 2. *ff. h. t.* Olim apud Athenienses deportationis pœna erat: qua mulctatus dicitur Diog. Cynicus, qui cum Patre argentario monetam adulteraverat *Diog. Laert. in illius vita.* Apud Orientales & Ægyptios adulteris monetæ manus amputabantur. *Tholos. synt. j. n. lib. 36. cap. 2. Perez. pral. in Cod. ad tit. de fals. mon. Ant. Matth. de crim. ad h. t. cap. 4. & 5. Cujac. in Jul. Paul. recept. sent. interpr. lib. 5. ad h. t. Ægid. Boss. ad tit. de fals. mon. De moribus Benev. Lect. consulat Ant. Matth. d. l. cap. ult. n. 7. & seqq. Menoch. de arbitr. judic. lib. 2. cas. 116. Capzov. prax. crim. p. 1. q. 42. & 43. & alios practicos Doctores.*

X V I.

De crimine falsi duplici via agi potest, & civiliter ab eo solo, vel ejus procuratore cujus interest falsum non fieri, & criminaliter ad vindictam publicam a quolibet l. 16. *Cod. h. t.* Electa tamen via civili, debet superfederi criminali, sed civili actione per sententiam terminata, criminalis quæstio inchoari potest, & convictus subjici legitimis pœnis l. pen. *Cod. h. t. Ant. Matth. de crim. h. t. cap. 3. n. 3. Perez. pral. in Cod. h. tit. num. 8. Wissenb. disput. ad l. Corn. de fals. num. 11.* Civiliter agitur apud Judicem Pedaneum l. 11. *Cod. h. t.* Criminaliter vero apud Rectorem Provinciæ l. 10. & 17. *Cod. h. t.* Caterum viris tantum, non mulieribus hujus criminis accusatio permittitur l. 19. *Cod. eod.* Filius contra Matrem de falso criminaliter agere non potest, sed quidem civiliter l. 11. §. 1. *ff. de acc. l. 5. Cod. h. t. non obst. l. 2. ff. de his qui sui vel al. jur.* Porro ista accusandi de falso licentia per viginti annos durat, nec ultra extenditur l. 12. *Cod. h. t.* At de accusatione suppositi partus DD. quærent, an duret ultra viginti annos, an non: *Brunnem. ad l. 19. §. 1. ff. & l. 1. & 10. & 12. Cod. h. t. Tholos. f. j. n. l. 36. cap. 3. n. 5. Gloss. ad l. 12. Cod. h. t. & alii putant hanc accusationem durare ultra viginti annos ex l. 19. §. 1. D. h. t. Perez. vero, in pral. in Cod. h. t. n. 22. Cujac. in observ. lib. 4. cap. 14. Ant. Matth. de crim. ad tit. quib. mod. aut crim. aut accus. exting. cap. 4. num. 3., Gothofr. ad l. 12. Cod. h. t. cum aliis hanc accusationem concludi spatio viginti annorum juxta d. l. 12. censent: quod & verum. Est hoc speciale (ut dictum supra Th. 1.) quod accusatio partus suppositi solis Parentibus permittatur, aut iis quo-*

rum interest l. 31. §. 1. ff. h. t. ibique *Brunnem. comm.* adde *Perez. pral. h. t. num. 22. & seqq.* ubi quædam alia in hac accusatione singularia recensentur.

X V I I.

Sequitur ultimo loco de *criminis Falsi* probatione, in qua indaganda Iudex omnem industriam & diligentiam adhibebit per argumenta, testes, scripturarum collationes, & alia vestigia veritatis, nec accusatori tantum, sed & proferenti instrumentum onus probationum injunget: atque inter utramque personam medius existens omnem eruendæ veritatis rationem quæret l. 22. *Cod. h. t.* adhibita si res postulat tortura, ubi ea in usu. l. 1. *Cod. de Falsi. monet. Perez. d. l. in Cod. num. 13.* Verbum de transactione addendum: verissimum est de crimine capitali posse transigi l. 18. *Cod. de transact.* ratio extat in *fin. l. 1. D. de bon. cor.* Sed inter Doctores maxima est contentio, an hoc de crimine Falsi etiam fieri possit. Affirmant id. *Cujac. lib. 6. observ. cap. 11. Tholos. f. j. n. lib. 28. cap. 1. n. 14. Fachin. l. 1. controv. cap. 9. Diéd. Tulden. comment. in Cod. ad tit. de transact. num. 5. Perez. in prælect. in Cod. eod. l. n. 17. Ant. Adatb. in tract. de crim. ad tit. quib. mod. crim. exting. cap. 7. num. 15. & seqq. Bronchorst. ἐκείρισθ. cent. 1. assert. 43. J. Vöet comp. jur. ad tit. de transact. num. 7. Glos. & Goihof. ad l. 18. Cod. de transact. & l. 7. Cod. h. t.* Negant vero *Wesemb. in parat. D. de transact. num. 5. Treutl. in Disput. vol. 1. disp. 7. th. 5. lit. F. ibique Bachov. Wissenb. in disputat. ad tit. de transact. num. 18. Kun. in tract. de transact. cap. 7. num. 30. & seqq.* Negantium sententiæ, cum illa sit verior, calculum adjicio. Non obstante *Lege. 7. Cod. h. tit. & l. 2. Cod. de his que ut indign. Wissenb. d. n. 18.*

A N N E X A.

- I. *Adolescentes invito non accipiunt Curatores.*
- II. *Antichresis, excedens legitimum usurarum modum, est licita.*
- III. *Qui credidit ad refectionem navis non habet tacitam hypothecam.*
- IV. *Tutor ob dolum sic infamis, non vero ob latam culpam.*
- V. *Bona f. poss. tam naturales quam industriales fructus consumptos suos facit.*
- VI. *Valet Legati definitio in §. 1. Inst. de legat.*
- VII. *Dantur Antinomia in Corpore Juris.*

F I N I S.